

**R. P. Thomæ Comptoni Carleton, Cantabrigiensis,
Societatis Jesu, In Collegio Anglicano Leodiensi Sacrae
Theologiae Professoris, Cursus Philosophicus Universus**

Carleton, Thomas Compton

Antverpiæ, M.DC.XCVII.

Disputatio VI. Num Apprehensio simplex cadat sub objectum materiale
Logicæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95656](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95656)

XII. Obicit P. Hur. d. 1. Log. f. 5. n. 93. S. Thom. opusc. 56. circa medium, citantem Avicennam asserentem Logicam esse de secundis intentionibus adjunctis primis. Sed si retulisset verba S. Tho. immediatè sequentia satis nobis aperuissent mentem S. Doctoris, hæc e-

nim verba immediatè adjungit: Ex quo patet quod Logicus non considerat rem subjectam per se. Quid clarius? solum ergo considerat Logicus res per accidens, & secundariò, ut nimirum sunt termini actuum: nec aliud probant verba Avicennæ.

DISPUTATIO VI.

Num Apprehensio simplex cadat sub objectum materiale Logica?

Apprehensio, inquam, simplex, duas enim alias intellectus operationes ad Logicam spectare certius est, quam ut à quoquam in dubium vocari possit. Imprimis enim Judicium est prima veritatis sedes, & in quo varium artificium relucet: nunc enim in definitionem formatur, nunc divisionem; nunc categoricà propositione, nunc hypotheticà, nunc hoc, nunc illo modo rerum veritatem aperit, quæ multo clarius in discursu cernuntur, ut consideranti patebit.

SECTIO I.

Referuntur varia sententiae.

Tres à Philosophis assignantur intellectus nostri operationes, Apprehensio, Judicium, & Discursus. Apprehensio, licet latè sumpta conveniat omni actui intellectus, sic enim accepta idem est, ac representatio (omnis quippe actus est imago, & representatio sui objecti) propriè tamen est actus qui objectum simplici quodam modo representat instar sensationis (à qua solum hoc discrepat, quod illa spiritalis sit hæc materialis) nihil de eo affirmando vel negando, quæ de causâ simplex dicitur Apprehensio, & ab Aristotele simplicium Apprehensio, à S. Tho. simplicium intelligentia. Hæc porro apprehensio duplex est, complexa & incomplexa, incomplexa ea dicitur, quæ rem simplicem representat, puta hominem, calorem, albedinem. Complexa illa est, quæ objecta representat ex prioribus composita, & aliquando cum copula, ut dum hanc audit quis propositionem, *astra sunt paria*, apprehendit totum illud, sed ita esse vel non esse nec affirmat, nec negat.

Sequitur apprehensionem Judicium, quod licet eadem objecta percipiat quæ Apprehensio, non tamen eodem modo, relinquendo scilicet intellectum suspensum, sed determinando ad alteram partem contradictionis, ac propterea vocatur Judicium, quod more Judicis, de propositis sibi per Apprehensionem, sententiam ferat, vel affirmando se ita rem habere, vel negando.

Discursus supponit duas priores operationes, & si nominis etymologiam spectemus, est quasi mentalis quidam cursus ab uno actu & objecto ad aliud: remotè ergo supponit Apprehensionem, proximè verò duo Judicia, post quæ elicitur, ut omne rationale est risibile, omnis homo est rationalis, ergo omnis homo est risibilis. Consistit ergo vel in istis tribus judiciis, ut aliqui existimant, vel ut alij, & magis probabiliter ut ostendam postea disp. 47. l. 1. in ultimo tantum actu, seu conclusione, cum ab Aristot. primò Postter. definitur esse cognitio unius veritatis per aliam & post aliam, distinguiturque à judicio nudo, quod duo inter se objecta uniat, non ob immediatam eorum connexionem, sed quia unita illa videbat intellectus cum medio in Præmissis: ut in discursu jam posito ideo conjungo hominem & risibile inter se in conclusione, quia utrumque conjunctum vidi cum rationali in Præmissis.

Præsens ergo difficultas præcipuè procedit de simplici Apprehensione: in qua prima sententia negat eam spectare ad Logicam: ita ex Recentioribus multum cum P. Hurtado d. 1. Log. f. 2. n. 16. Argumenta cum solutionibus proponuntur postea.

Conclusio: prima Apprehensio spectat ad Logicam, ita illi omnes qui aiunt omnes tres operationes intellectus esse objectum Logicæ, colligiturque ex S. Tho. primò perihierm. & primò Postter. lec. 1. ubi triplicem hanc intellectus operationem ad Logicam spectare asserit. Ratio à priori est: Id omne est objectum Logicæ quod dirigibile est Logici regulis, sed prima apprehensio est dirigibilis regulis Logici, ergo: Major ab omnibus conceditur, estque per se manifesta: Minor probatur, actus representans animal rationale est artificiosus, procedens secundum regulas Logicas, & est apprehensio definitiva constans ex genere & differentia, ut præcipit Logica, nam quid oro illi accrescit artificij ex eo quod apponatur est, & fiat judicium, quod tamen si contingat, vel ipsis adversariis fatentibus est actus artificiosus & spectans ad Logicam.

Confirmatur, docet Logica definitionem constare debere ex genere proprio, & differentia substantiali, non accidentali, unde hæc non est bona definitio hominis, *animal bipes*, sed solum descriptio, Logica verò docet definitionem ut distinguitur à descriptione: item docet debere definitionem ex genere proximo constare, & differentia ultimâ non debere proximam addi superfluum, ut si quis definitionem hominis concipiat, *animal sensibile rationale*, nec minus etiam representari debere quam est in re, unde esset mala, si pro hominis definitione quis, solum conciperet *animal*, & alia hujusmodi quæ omnia in prima apprehensione reperiuntur. Ad quam autem scientiam spectant hæc, nisi ad Logicam, cujus proprium est præscribere regulas rectè definiendi, ac dividendi.

Probatur secundo, per se agit Logica de genere, differentiâ, specie formalibus solum sumptis, ut conducunt ad definitiones faciendas, sic enim cadunt sub considerationem Logicam, nam scientia quæ per se agit de toto, per se agit de partibus, Logica verò agit per se de definitione & divisione, ergo & de genere ac differentia, quæ per se ad definitionis constructionem ordinantur, ac proinde eorum cognitio ad definitionem necessariò est prærequisita, sicut cognitio animæ & corporis ad conficiendam definitionem physicam. Et ad illum finem Prædictabilia in Logica tractantur, Quamvis artificium Logicum apprehensionis clarius constet in apprehensione complexâ, quam in incomplexâ.

SECTIO II.

Diluuntur argumenta Apprehensionem simplicem à Logica excludentia.

Obicies primò: simplex Apprehensio non est modus sciendi, ergo non cadit sub objectum

IV. Prima sententia negat apprehensionem spectare ad logicam.

V. Prima apprehensio spectat ad Logicam.

Ratio est, quia apprehensio est dirigibilis regulis logicæ.

VI.

Logica varias tradit regulas circa definitionem apprehensionem.

VII. Scientia quæ agit per se de toto, agit per se de partibus.

Mens S. Thomæ in hac controversia de veris & conceptibus.

Secundum & tertiam intellectus operationem ad Logicam spectare certum est.

Tres intellectus operationes.

Apprehensio duplex, complexa & incomplexa.

II. Judicium in eadem objecta tendit cum Apprehensione, sed modo diversum.

III. Discursus recta intellectus operatio.

In quo recta operatio differat à secundâ.

Obj: simpli-
rem apprehen-
sionem
non esse mo-
dum sciendi.

Resp. esse
modum scien-
di inchoa-
tum.

Apprehensio
complexa est
modum scien-
di inchoa-
tum.

II.
Obj: Appre-
hen. simp.
non esse ca-
pacem direc-
tionis Logi-
ca.

Retorquetur
argumentum.

Prima om-
nium appre-
hensio dirigi
nequit, reli-
qua possunt.

III.
Potentia,
quo perfec-
tiores ma-
gis voluntati
parent,
quo imper-
fectiores, mi-
nus.

IV.
Quomodo
corrigatur
apprehensio.

Logica, probatur antecedens, nam apprehensio non facit scire, dum enim apprehendo astra esse paria e. g. paria sint necne ignoro, cum nihil affirmem. Respondetur si de apprehensione incomplexa sic sermo, non esse modum sciendi, & sic concedo antecedens, distinguo autem consequens, non spectat ad Logicam tanquam modum sciendi, concedo consequentiam, non spectat tanquam dispositio quædam, quæ faciliores reddimur ad modum sciendi expeditius postea construendum, nego: sic enim in introductione exercemus nos in terminis vocalibus & mentalibus extra propositionem cognoscendis, ut minore postea difficultate propositionem mentalem conficiamus. Si verò sermo sit de apprehensione complexa, distinguo antecedens argumenti, non est modum sciendi rigorosè, qui scilicet faciat perfectè scire affirmando vel negando, concedo antecedens, non est modum sciendi latè sumptus, seu quomodocunque nego: aliquo enim modo explicat objectum, clarius enim represento hominem cum concipio animal rationale quam concipio solum hunc terminum homo ut constat.

Objicies secundò: Apprehensio simplex non est capax directionis Logica, ergo non est Logica objectum, antecedens patet, intellectus enim necessariò apprehendit objectum prout illi proponitur, ergo non spectabit ejus directio ad Logicam, sed ad scientiam, quæ proponit objectum. Respondetur negando primum antecedens, ad probationem dico primò, etiam intellectum necessariò judicare in demonstratione, & perfectissimis syllogismis, ubi ab evidentia veritatis vincitur, nullus tamen opinor negabit ad conclusionem demonstrandam posse intellectum dirigi. Respondetur secundò distinguendo idem antecedens, prima omnium apprehensionum non potest dirigi, concedo antecedens, sequentes dirigi non possunt, nego, nam ante primam apprehensionem non advertit intellectus se maldè apprehendere, sed ubi semel adverterit, potest imperio voluntatis ab apprehensione illa desistere, & aliam rectam illius loco substituere: ac tandem ubi facilitatem in rectis formandis apprehensionibus acquisivit, tunc, etiam primò rectè poterit apprehendere. Ad pleniorum ejus intelligentiam

Advertendum ex libris de Anima: omnes animæ potentias voluntatis imperio aliquo modo subjacere, sed non æquali omnes gradu, at quo perfectiores sunt potentia, eo magis, quo imperfectiores eo minus ei parent. Unde vegetativæ minus subijciuntur voluntati quam sensitivæ, visus scilicet & auditus: sensus etiam minus quam intellectus; & in intellectu ipso quo operatio est imperfectior, eo minus subest regimini voluntatis. Apprehensio ergo utpote spiritualis, licet magis subest voluntati quam sensus, nam in sensu, visu v. g. non potest efficere voluntas ut circa propositum objectum actus mutet, potest tamen in intellectu respectu apprehensionis: at respectu judicii, quæ est perfectissima intellectus operatio, præstare potest voluntas non solum ut actus mutet, nunc scilicet directam, nunc indirectam conclusionem inferendo, ut in Barbara, & Baralipton ex iisdem præmissis, sed planè, (quod multi docent) ut ab omni actu judicii etiam proposito objecto subinde cesset.

Hoc ergo modo corrigitur apprehensio, non quòd actus qui semel est falsus emendetur, hoc enim in Apprehensione est impossibile, sicut & in Indi-

cio, sed ut illo actu relicto alius ad regulas artis exactus ejus loco substituatur.

Objicies tertio: quod quis melius alio rem quam ipsam apprehendat ex eo provenit, vel quod acutior, & perfectior habeat intellectum, vel quod magis versatus sit in illa sententiâ: ut materiam primam melius is apprehendit, qui physicam audivit, quam alius, qui illius scientiæ est ignarus. Respondetur distinguendo antecedens quoad perfectionem entitativam actus, substantialem & physicam, ut vocant, concedo antecedens, quoad perfectionem accidentalem, nego.

Quoad perfectionem ergo accidentalem actus, quod scilicet conformetur regulis artis, nec actus intellectus Angelis superant actus cujuscumque hominis, si hi procedant, & formentur secundum regulas artis, nam si regulæ artis sint norma cui conformari debent actus, si illis sint æqualiter conformes, sunt in hac perfectione æquales. Major ergo perfectio physica apprehensionis provenit ex perfectione majori intellectus, vel cognitione objecti, accidentalis verò ex regulis Logica quibus dirigitur.

Objicies quartò: si apprehensio spectat ad Logicam, ergo & sensus externi, visio e. g. sequela patet, ideo namque per nos apprehensio spectat ad Logicam, quia ex eâ oriuntur errores, sed ex sensibus etiam externis oriuntur errores, fallitur enim sæpe visus, ut in vitro trigono collo columbæ, & remo in aquâ, ubi videtur videre quod non videt, cum ibi verè colores & curvitas non sint. Confirmatur, nam saltem phantasia ad logicam spectabit, cum eadem operâ corrigatur cum apprehensione.

Ad argumentum respondetur negando sequelam: ad probationem dico non ideo præcisè affirmare nos apprehensionem spectare ad Logicam, quia in eâ contingunt errores, sed quia contingunt errores corrigibiles à Logica per regulas ab eâ præscriptas. Ad confirmationem dico, non esse inconvenientem concedere phantasia, per accidens dirigi à Logica, cum enim semper connectantur pro hoc statu actus apprehensionis & phantasie, correctâ apprehensione, consequenter corrigitur phantasia, Logica verò per suas regulas tantum intendit directè corrigere apprehensionem, utpote quæ dispositio est proxima ad actum judicii.

Objicies quintò: Objectum Logica adæquatum, sunt actus quibus aliæ scientiæ opinativè vel scientificè versantur circa sua objecta. Nego antecedens, sed illi etiam actus ad Logicam spectant, qui sunt dispositiones proximæ & facilitant ad actus opinativos, vel scientificos eliciendos, videlicet apprehensiones, cum hæ etiam dirigi possint, & debeant.

Objicies sextò: In primâ apprehensione esse non potest falsitas, ergo nec dirigi potest, nec corrigi. Respondetur negando consequentiam, nam licet in apprehensione simplici propriè non possit esse falsitas, cum conformis semper sit suo objecto, ut infra ostendam d. 44. l. 2. potest tamen esse defectus infra ostendam d. 44. l. 2. potest tamen esse defectus & error in simplici apprehensione, ut si pistor delinquant hominem cum sex digitis in manu, vel Petrum nigrum qui est albus, illa non esset falsa imago Petri albi, sed vera hominis nigri. Sic Apprehensio falsa nunquam est, licet erret (ubinde, & hominem in errorem inducat, in quâ proinde reperitur error, & defectus (ut si repræsentaret Petrum cum uno tantum oculo, vel brachio) non falsitas.